

El treball és la meua minxera

Xicu Lluy

A diferència d'altres intèrprets de la seva generació, com ara Martha Higareda i Ana de la Reguera, la nostra protagonista no ha hagut de passar pels gairebé inevitables telesèries abans d'assolir un notable prestigi dins la cinematografia asteca. I també a la mateixa petita pantalla. S'ho ha guanyat sense necessitat d'aparèixer a les portades de les revistes del cor per qüestions alienes a la seva professió. Parlem de Maya Zapata, nascuda el 30 de novembre de 1981 al Districte Federal de Mèxic, una realitat esplendorosa dins la indústria cinematogràfica d'un país que es col·loca al capdavant de Sud-amèrica en matèria de cel·luloide, just darrera de l'Argentina i del Brasil, els dos gegants continentals, a banda dels Estats Units. Va començar a actuar de molt joveneta, quan només comptava sis anys, fent un paperet premonitori a la cinta *Gringo viejo*, del director Luis Puenzo, en què l'acompanyaren les veteranes estrelles Jane Fonda i Gregory Peck. Després vingueren *Santitos*, *La ley de Herodes*, *De la calle* (gràcies a la qual guanyaria el premi Ariel a la categoria de millor actriu mexicana de 2001), *Perdita Durango* (amb Javier Bardem),

Caribe, *El cobrador*, *El mago*, *Los tres entierros de Melquiades Estrada*, *Border Town* (realitzada per Gregory Nava, amb Jennifer López i Antonio Banderas), *Morirse en domingo*, *Dos abrazos* i *Casi divas*, entre altres títols. Creiem que arribarà lluny, de debò, perquè té el cap ben moblat i les idees claríssimes, malgrat l'edat. No hauria de perdre el fil. Seria una llàstima, val a dir. I, mentre experimenta i evoluciona, fuma cigarretes.

—No accepta telenovel·les, per què?

—He rebut diverses ofertes, però no m'han convençut, ni de bon tros. Em considero una ànima lliure i sempre cerco la llum. Només m'esperona la feina quan hi ha alguna cosa interessant per contar. Estic orgullosa de sentir que faig allò més correcte, ho intento almenys. Per exemple, treballar amb l'actor i director de televisió Eugenio Derbez, un dels meus nous encàrrecs. M'agraden la serietat i la qualitat.

—Vostè manté una actitud digna.

—Definitivament [rialles].

—Mèxic produeix bastant, però s'estrena tard. Què està succeint?

—No hi ha un motiu únic que expliqui aquesta circumstància, tan habitual en el nostre cinema. Els entrebancs van sorgint, des dels pressupostos i l'obtenció dels diners fins a la logística i la distribució, tot un seguit d'aspectes. Les pel·lícules s'exhibeixen, per regla general, un any després de la finalització del rodatge.

—Ha declarat que encara «busca». Filosòfic i profund. S'obre un llarg camí.

—Penso que ja m'he trobat [rialles]. He aconseguit definir el model d'artista que sóc i sé el que vull.

—Quin tipus de pel·lícula l'atreu?

—Aquelles propostes diferents, especials. Que aspirin a canviar una mica el món.

—I defensa un ferm compromís social, com va palesar Border Town que denuncia els assassinats impunes de les 'maquiladoras' (obreres) de Ciudad Juárez, a la frontera del Río Grande.

—Trio molt bé els personatges. Així puc ajudar dones que pateixen situacions terribles.

—No es mossega la llengua.

—Sóc rebel, però d'una manera controlada. Tot i que he assistit a alguna manifestació, no llanço ous a l'ambaixada dels Estats Units [rialles]. Em decanto per altres opcions. La meua trinxera és el meu treball. Sense objectius clars, no pagaria la pena continuar lluitant. De vegades el nostre ofici no té sentit, i nosaltres li hem de posar. Això és el que faig.

—Cadascú disposa de les seves armes.

—Jo dono la veu als marginats, utilitzant el cos i l'esperit, tot el meu ésser. Els nens i les nenes del carrer no són escoltats enlloc. I, per a molta gent, ni tan sols existeixen.

—A Border Town, segurament el film seu més conegut a Espanya, va coincidir amb Antonio Banderas.

—L'adoro. És un home meravellós, sensat, ferm a la terra, preocupat pel drama dels crims de Ciudad Juárez. Va mullar-se. I jo valoro molt el seu grau d'implicació, visitant l'associació de víctimes i donant suport a la seva causa. No exerceix la política, però té poder i sap emprar-lo de forma adequada.

—Sembla que el cinema mexicà no acaba d'enlairar-se. Manca finançament. Sobren espa-

vilats. La xifra d'espectadors baixa. La dependència dels veïns del nord resulta excessiva. Els governants baden. Això no rutlla del tot.

—Com assegurava Porfirio Díaz, «*¡ay, pobre México! tan lejos de Dios y tan cerca de Estados Unidos*» [rialles]. Ja deixarem molt enrere les dècades dels quaranta i els cinquanta, l'època daurada de María Félix. Avui tractem de recuperar la confiança del públic. Hi ha esforços per impulsar bones pel·lícules, que enganxin. Ho fem amb comèdies lleugeres, de fàcil digestió, i també mitjançant creacions més arriscades. Els mexicans tornaran a les sales, temps al temps.

—A l'altre costat de l'Atlàntic sonen noms ja clàssics com Diego Luna, Salma Hayek, Gael García Bernal, Guillermo del Toro i Alejandro González Iñárritu. Cinc il·lustres emigrants.

—No han abandonat completament Mèxic, regressen sovint.

—Sembla impossible triomfar sense sortir de la pàtria del tequila i els mariachis.

—És cert, ho haig d'admetre.

—Emperò, vostè roman aquí.

—De moment. Ja m'ho estic plantejant, això de saltar a Hollywood. I ho faré, sempre i quan els projectes m'engresquin. Si no és Califòrnia, podria desembarcar a Europa, el Japó o la Xina, on calgui. No em tancaré les portes internacionals.

—Espanya la sedueix?

—M'encantaria treballar-hi. Vosaltres competiu amb els ianquis, igual que nosaltres i els altres països. Ells posseeixen els milions de dòlars. De talent, n'hi ha pertot arreu. Els mexicans mirem els espanyols perquè us ho munteu molt bé. Us envegem. Els llatins tenim suficient enginy i imaginació per enfrontar-nos a les fortes inversions econòmiques dels productes dels Estats Units.

—La seva trajectòria ja inclou trenta cintes. I a penes ha arrencat. Què li queda pendent?

—Cerco el paper de la meua vida. Espero l'oportunitat. No tinc cap pressa.

—I si cau l'Oscar, millor que millor.

—També vull el Goya, faltaria més [rialles].

—Citi'ns algun realitzador espanyol.

—Alejandro Amenábar, m'entusiasma. Si va cridar Nicole Kidman, per què no m'ha de fitxar a mi?

—Què opina de Pedro Almodóvar?

—Són estils particulars, i m'agraden ambdós. Rodar amb qualsevol dels dos constituiria un veritable regal.

—No l'oblida, vaja.

—Gens. ■

